

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ 1901

ΕΤΟΥΝ εἰς τὰς νεκρολογίας συνήθως οἱ τυπογράφοι δύο μελανὰς ταινίας· οἱ τῆς παρελθούσης τριακονταετίας μάλιστα ἔθετον καὶ σταυρόν. Δὲν γνωρίζω ἂν διὰ τὸ ἀείμνηστον 1901 ἀρμόζει ἡ πενθηφορία αὐτῇ, εἰς οὗτοι εἶναι πορὰτολμον βεβαίως ν' ἀποφανθῇ τις, ἅμα τῇ ἐκπνοῇ του, ἂν ἡ πρόοδος ἡ ἐπιτελεσθεῖσα κατὰ τὰς 365 ἡμέρας του εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ τονίσῃ τις ὕμνον χαρμύσεων, ὁ ὅποιος νὰ πνίξῃ πᾶσαν στοναχὴν διὰ τὸν θάνατον ἔστω καὶ ἐνός ἐπιφανοῦς καλλιτέχνου.

Ἄλλ' ἂν διὰ τὸν ὅλον πεπολιτισμένον κόσμον ἡ ἀμφιβολία αὕτη ὑφίσταται, διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ 1901 ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως ἔτος στασιμότητος, ἂν μὴ ὀπισθοδρομήσεως. Ὁ καλλιτεχνικὸς μικρόκοσμός μας ἔμεινε μὲ τὰς αὐτὰς ἀντιζηλίας, μὲ τὰ αὐτὰ μικροαισθήματα, μὲ τοὺς αὐτοὺς ἐγωϊσμούς. Τὸ εὐγενὲς ὄνειρον τῆς συσσωματώσεως καὶ ὁμονοίας τῶν καλλιτεχνῶν καὶ συγκεντρώσεως εἰς ἓνα σύνδεσμον, πολλοὺς καλλιτεχνικοὺς σκοποὺς καὶ ὑπὸ ὕλικήν καὶ ὑπὸ ἡθικὴν ἐποψὴν ἔχοντα νὰ ἐκτελέσῃ, ἔμεινε καὶ πάλιν ὄνειρον θερινῆς νυκτός. Οἱ αὐτοὶ χωρισμοί, αἱ αὐταὶ μεμφιμοίραι, αἱ αὐταὶ ἀπογοητεύσεις καὶ δυσἀρέσκειαι, ἡ αὐτὴ ἀπεμόνωσις. Καὶ ἡ κοινωνία ἦν οἱ καλλιτέχναι συνενοίμενοι ἡδύναντο νὰ ἀφυπνίσουν καὶ νὰ τὴν καθοδηγήσουν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ καλοῦ, ἔμεινε ψυχρά, ἀπαθὴς εἰς τὰς ἐκάστοτε καλλιτεχνικὰς ἐμφανίσεις.

Τὸ 1901 ἦλθε διὰ τὴν τέχνην πενθηφορεῦν. Ὁ θάνατος τοῦ Γύζη, ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἀνατεῖλῃ τὸ 1901, ὑπῆρξεν εἰς κραδασμὸς διὰ τὸ οἰκοδόμημα τὸ ἀρτιπαγὲς τῆς ἑλλ. τέχνης. Τὰ ἔργα του ἀτυχῶς μένουσιν εἰς τὴν ξένην γῆν, καὶ θὰ μένουσιν διότι ἐπὶ προϋπολογισμοῦ 112 ἑκατομμυρίων, 30,000 δρ. διὰ νὰ ἀγορασθοῦν δύο-τρία ἔργα τοῦ Γύζη, ἐθεωρήθησαν σπατάλη! Τουλὰχιστον ἐυρέθησαν φίλοι καὶ θαυμασταὶ τελέσαντες ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου του σεμνὸν μνημόσυνον.

Ἡ Πινακοθήκη, καίτοι ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐπιφανοῦς καλλιτέχνου, δὲν ἠνοιξε τὰς θύρας της καὶ ἡ κόνις εἶνε ἡ μόνη ἐπισκέπτις. Ἡ Πολιτεία ἐδείχθη ἀδρανὴς διὰ τὸ νεογέννητον αὐτὸ βρέφος, ὅπως ὑπῆρξεν ἐγκληματικῶς ἄστοργος καὶ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων, ὅστις ἡρνήθη ἓνα χῶρον εὐ-

πρόσωπον εἰς τὸν Μαρασλῆν, προσφερθέντα νὰ ἀνεγείρῃ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τῶν Καλῶν Τεχνῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ οἰκοπεδοφάγοι θριαμβεύουν! Καὶ ἐματαιώθη οὕτω εἰς εὐγενέστατος σκοπός, χάρις εἰς τὸν Ἀβδηρητισμὸν τῶν ἀρμοδίων, τῶν πάντη... ἀναρμοδίων διὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα.

Ὁ θάνατος ἐθέρισε οὐκ ὀλίγας κορυφὰς καλλιτεχνικὰς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος.

Ἡ Ἰταλία ἔχασε τὸν Morelli καὶ τὸν Ussi. Ἡ Γερμανία τοὺς ζωγράφους Seiffert, Friedlaender, Goltz, F. de Faur, Preller καὶ τὸν γλύπτην Tushans· ἡ Ρωσσία τὸν Lehmann καὶ τὸν Shuraubeg· ἡ Ἰσπανία τὸν Alvarez· τὸ Βέλγιον τοὺς γλύπτας de Vigne, Samain καὶ τὸν ζωγράφον Hecht· ἡ Αὐστρία τὸν αὐλικὸν ἀνδριαντοποιὸν Baresco καὶ τὸν γλύπτην Bornslaw· ἡ Ἑλβετία τὸν Sandreuter· ἡ Ἀγγλία τὸν Greenawy· ἡ Ἀμερικὴ τὸν Tojetti· ὑπὲρ πάντα δὲ τὰ ἄλλα ἔθνη ἡ Γαλλία συνεισέφερεν τὸ μεγαλειότερον πένθος, ἀπολέσασα τοὺς ζωγράφους Cazin, Chiffart, Lafond, Sautai, Legrand, Lautrec καὶ τὸν γλύπτην Massoule.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐπλήρωσε τὸν φόρον της εἰς τὸν Πλούτωνα. Ἐχασεν ἓνα ἐπιφανὴ γλύπτην, τὸν Γ. Βιτάλην.

Εἴχομεν καὶ ἓνα πολυβασανισμένον διαγωνισμόν· διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Βισσάνη. Κάνεν ἔργον δὲν ἐγένετο δεκτόν, ἀνεβλήθη ὁ διαγωνισμός καὶ δὲν προεκηρύχθη πλέον. Sic transit! Εἴχομεν καὶ δύο ἄλλους διαγωνισμούς, χάρις εἰς τὴν Ζάκυνθον. Τὸν τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν Λεμβάρδον, ἐν ᾧ ἐβραβεύθη ὁ Γ. Δημητριάδης καὶ τὸν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἀνδριάντος Σολωμοῦ, ἥτις ἀνέθεσε τὴν ἐργασίαν εἰς τὸν κ. Βρούτον.

Τὸ 1901 εἶδεν ἀποκαλυπτόμενον ἐν Ναυπλίῳ τὸν ἀνδριάντα Κολοκοτρώνη, ἀλλ' ἀφῆκεν ἀκόμη κεκαλυμμένον τὸν ἀνδριάντα τοῦ Διάκου, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν τῇ τέχνῃ πλειότερον ἴσως ἢ ἐπὶ τοῦ ὀβελοῦ.

Ἡ ἄφιξις δι' ὀλίγους μῆνας ἐν Ἀθῆναις δύο ἐλληνίδων καλλιτεχνίδων, τῆς δεσπ. Φλωρᾶ καὶ τῆς δεσποινίδος Ἀσπριώτου ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας περὶ νικηφόρου συναγωνισμοῦ ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ τῶν κυριῶν πρὸς τὸ ἕτερον ἡμισὺ των.

Ὁ Ροῖλὸς ἐτελείωσε τὸν μεγαλειότερον ἑλλ. πίνακα, τὴν ἐν Φαρσάλαις μάχην. Ἡ ἀποπεράτωσις αὐτοῦ δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ καλλιτεχνικὸν γεγονός.

Εἴχομεν καὶ δύο ἰδιωτικὰς ἐκθέσεις: τῶν ἔργων τῆς δεσπ. Φλωρᾶ καὶ τῶν τοῦ γλύπτου Θ. Θωμοπούλου.

Ἐν Σμύρνῃ διοργανώθη ὑπὸ τοῦ «Πανῶνιου Συλλόγου» καλλ. ἐκθέσις, ἔχουσα τοπι-

κόν μάλλον χαρακτήρα. Κλείει δὲ τὸ ἔτος μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν τοῦ Παρισσοῦ, ἥτις οὔτε προσέθεσέ τι εἰς τὰς μέχρι τούδε καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις, οὔτε ἀφῆρσε. Τὸ μόνον εὐχάριστον εἶνε, ὅτι ἐπωλήθησαν ἔργα τινα καὶ ἐνισχύθησαν οὕτω μερικὰ πτωχὰ βαλάντια.

* *

Εἰς τὴν Καλλ. κίνησιν ἔσον νὰ κατατάξωμεν καὶ τὰς καλλιτεχνικὰς ἐκδόσεις. Τέσσαρες δὲ εἶνε αὗται. Ἡ περὶ Γύζη καλλιτεχνικὴ μελέτη τοῦ κ. Δ. Κακλαμάνου, ἡ ἐκδόσις τῆς «Πινακοθήκης» ἥτις σκοπὸν προσέθετο ὅλως καλλιτεχνικόν, ἡ εἰκονογραφηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἰακωβίδου ἐκδόσις τῶν ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ, καὶ τὰ «Χρυσάνθεμα» τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Πινακοθήκης», διὰ τὰ ὁποῖα συνειργάσθησαν γνωστότατοι καλλιτέχναι.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΡΕΤΗΡΗΘΗ ὅτι εἰς τὰς ἀραιὰς συγκεντρώσεις, εἰς ας καλεῖται ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία, ἡ πρὸς τὰς νεωτεριστικὰς προόδους φιλοτίμως βαίνουσα, ξεχωριστὴν ἐντύπωσιν κάμνουν αἱ ἀπογευματινὰ καὶ αἱ ἑσπερινὰ συναυλίαι

τῆς «Μουσικῆς Ἑταιρείας». Εἶνε τὸ ἔργον αὐτῆς τόσον ἐξημερωτικόν, εὐγενές, καὶ ὅμως ἡ πλημμύρα κόσμου, ἣν θὰ προσεδόκα τις, ὑφίσταται τοιαύτας ὑφέσεις, ὥστε ἀπορεῖ τι, ἂν ἡ πρόοδος, ἐφ' ἣ σεμνυνόμεθα, εἶνε πραγματικὴ, συμφυὴς τῇ ἐθνικῇ ψυχῇ, ἢ φαινομενικὴ πρόοδος, ἐς πρόσαιον, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Λουκιανός.

Ἡ μελμανία ἄλλων πρωτευουσῶν ἡδύνατο, ἄνευ διαταραξέως τῶν βαλαντίων, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐν παράδειγμα μιμήσεως, ἀνάμεσα εἰς τόσα ἄλλα, τὰ ὁποῖα παρ' ἀξίαν καὶ ἐπὶ ἐθνικῇ βλάβῃ ἐξ ἀδικαιολογήτου ἀμβλυωπίας μιμούμεθα πιθηκοειδῶς. Ἡ μουσικὴ εἶνε τὸ μέγα ἐξελαστήριον τῆς ζωῆς. Εἰς αὐτὴν μόνον ἡμπορεῖ τις μετὰ τὰς ἀπογοητεύσεις τῆς ἡμέρας καὶ τοὺς μόχθους ν' ἀνεύρῃ ἐν ἀπολεσθὲν ἰδανικόν, μίαν ἡρεμον παρηγορίαν, μίαν λήθην τῶν ἡλιθιοτήτων, αἱ ὁποῖαι μᾶς πνίγουν. Ἡ μουσικὴ, ἡ καλῶς ἐκτελουμένη, εἶνε μία ψυχικὴ ἀναγέννησις, ἐν βάπτισμα ὑπερτέρας τινος ἀντιλήψεως, ἐν λουτρόν καθαρμοῦ ψυχικοῦ.

Διὰ τοῦτο ἡ «Μουσικὴ Ἑταιρεία» μὲ τὰς συναυλίας τῆς προσφέρει ἀληθεῖς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν κόσμον, ἀφοῦ ἀνέλαβε μὲ τόσον ζῆλον τὸ μέγα ἔργον τῆς ψυχαγωγίας του καὶ τῆς μορφώσεώς του διὰ τῆς ἁρμονίας, διὰ τοῦ μέλους. Ὁ Βάγνερ, Λίστ, ὁ Βετόβεν, ὁ Μό-

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ζαρτ, ὁ Σοπέν, ὁ Σούλιβαν, ὁ Μπόχ, ὁ Γκουινώ, ὁ Μένδελσον, ὁ Ρουβινστάιν, ὁ Γλουκ, ἤρχισαν νὰ γίνωνται προσειτοὶ καὶ γνωστοὶ παρ' ἡμῶν, οἵτινες μέχρι τοῦδε ἐθαυκαλιζόμεθα μὲ μόνας τὰς συνθέσεις τοῦ Δονιζέτη, τοῦ Βελλίνι, τοῦ Ροσσίνι, τοῦ Μασκάνη, τοῦ Βέρδη. Θὰ ἦτο δὲ πλεόν αἰσθητὴ ἡ ὠφέλεια, ἂν ἡλαττοῦτο ἡ τιμὴ τῆς εἰσόδου τῶν ἀπογευματινῶν συναυλιῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστημονικωτέρα μουσικὴ μόρφωσις δὲν θὰ λείψῃ, χάρις εἰς δύο νεαροὺς φιλόλογους μουσικούς. Εἶνε οἱ κ.κ. Γ. Ἀξιότης, ὁ ἄρτι ἐξ Εὐρώπης ἐπανελθὼν, καὶ Γ. Λαμπελέτ. Ἀπεφάσισαν τὴν ἵδρυσιν ἐν Ἀθήναις κλασικοῦ κουαρτέτου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκτελῇ δύσκολα τεμάχια μετὰ προηγουμένην θεωρητικὴν εἰσήγησιν.

Ἐν στενωτέρῳ ὀρίζοντι, ὅμοιον σκοπὸν ἔχουν καὶ αἱ μουσικοφιλολογικαὶ διαλέξεις τῆς κ. Ἀθηνᾶς Σερεμέτη, ἥτις ἤρξατο αὐτῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὁδείου, ὠμιλήσασα εὐγλωττῶς περὶ τοῦ Λίστ, οὗ σανάτας ἐξετέλεσεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου λίαν ἐπιτυχῶς. Τὸ ἀκροατήριον τῆς παρηκολούθησε τὸν βίον καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Λίστ μὲ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον. Ἡ κ. Σερεμέτη θὰ ὀμιλήσῃ καὶ περὶ Σοπέν, Μπιζέ, Ραμό καὶ Παγανίνι.

Πόσον ἤθελα νὰ ἔβλεπα πυκνοτέρας τὰς τάξεις τῶν ἀκροωμένων, ἰδίως κυρίας, αἱ ὁποῖαι σύρουν τόσον εὐκολα τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν πληκτρῶν, ἀλλὰ τοὺς συνθέτας μόνον κατ' ἔννομα, ὅλως ἐπιπολαίως, γνωρίζουν.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ